

UCHWAŁA NR 163/XXXII/2022
RADY GMINY SZULBORZE WIELKIE
z dnia 29 grudnia 2022 roku.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024”

Na podstawie art. 179 ust. 2 w związku z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.)

uchwala się, co następuje:

§1

Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

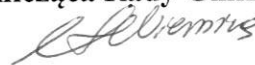
§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Szulborze Wielkie.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

mgr Aneta Niemira

Załącznik do uchwały Nr 163/XXXII/2022

Rady Gminy Szulborze Wielkie

z dnia 29 grudnia 2022 roku.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE SZULBORZE WIELKIE
NA LATA 2022-2024**

Szulborze Wielkie 2022 r.

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	3
II. Diagnoza sytuacji demograficznej i rodzinnej w gminie Szulborze Wielkie.....	7
III. Analiza SWOT Gminnego Programu Wspierania Rodziny.....	15
IV. Adresaci programu.....	18
V. Cele programu.....	19
V. 1. Cel główny.....	19
V. 2. Cele szczegółowe.....	19
VI. Rezultaty programu.....	20
VII. Źródła finansowania programu.....	20
VIII. Monitoring i ewaluacja programu.....	21
IX. Zakończenie.....	22
Spis tabel.....	23

I. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w Gminie Szulborze Wielkie w latach poprzednich. Powstał w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) w myśl, którego gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Program służy wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program koresponduje z zapisem w preambule wyżej wskazanej ustawy:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich ich członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

W ogólnym przekonaniu w rodzinie powinna być zaspakajana potrzeba miłości i bezpieczeństwa. To one stanowią punkt wyjścia dla innych wartości, niezbędnych dla prawidłowego rozwoju. Rodzina stanowi pierwszą grupę odniesienia, w której budowane jest tak ważne poczucie tożsamości dziecka. To rodzina dostarcza pierwszych doświadczeń – w relacji z najbliższymi, z innymi ludźmi, z otoczeniem. Rodzina także stanowi pierwsze i najważniejsze środowisko opiekuńczo-wychowawcze dziecka. Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spójność, pozytywne stosunki między jej członkami, zaburzyło

równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka a także zdolności adaptacyjne.

Przemiany gospodarczo – kulturowe kształtujące życie społeczeństwa spowodowały znaczny wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego. Pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym takie jak: choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracja oraz lokalnym: ubóstwo, bezrobocie czy niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia rozpad rodziny itp.

Zazwyczaj niekorzystne sytuacje rodzinne współwystępują ze sobą. Z tego powodu co raz więcej dzieci i rodzin wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania instytucji w przezwyciężaniu swoich dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale również na problemach jego rodziny.

Niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów, rozpad rodziny powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają zewnętrznej ingerencji sił i środków społecznych. Długoletnie trwanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy dołożyć wszelkich starań, aby ono najdłużej w niej pozostało. Dlatego tak ważne jest wsparcie dla rodziny, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy pamiętać, że wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Wszelkie działania powinny odbywać się za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem w procesie zmian, z wykorzystaniem jej zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego, z zachowaniem zasady pomocniczości. Chodzi tutaj o wspólny wysiłek każdej ze stron zarówno członków rodzin jak i pracowników instytucji pomocy społecznej zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach pracownicy socjalni, aspiranci pracy rodziny mają za zadanie wspieranie i pomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełnienia tych funkcji poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienia pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie

powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się winny nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja). Pomoc rodzinom przeżywającym kryzys powinny świadczyć lokalne służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, przy zachowaniu zasad wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Pozostawienie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu swoich funkcji bez odpowiedniego wsparcia i pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie konsekwencjami na wielu płaszczyznach, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci i ich przyszłość. W celu zapobiegania i rozwiązywania istniejących problemów z jakimi borykają się rodziny a także by móc je kompleksowo wspierać należy opracować gminny program wspierania rodziny, którego realizacja należy do zadań własnych gminy.

Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie trzyletniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Szulborze Wielkie na lata 2022-2024. Priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego oraz organami administracji rządowej. Poniższa tabela przybliża ten podział.

Tabela nr 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego oraz organami administracji rządowej.

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
profilaktyka- wspieranie rodzin	- piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, - usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, - adopcja.	

• asystent rodziny, • placówki wsparcia dziennego, • rodziny wspierające, • inne podmioty i instytucje działające na rzecz rodziny.	• rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • usamodzielnianie, • organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), • rodziny pomocowe.	• Ośrodek adopcyjny, • Regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, • Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zapisy Programu spójne są z aktami ustawodawstwa krajowego jak i lokalnego, takimi jak:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
3. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej,
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii,
8. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
9. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych,
10. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
11. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych,
11. Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

II. DIAGNOZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I RODZINNEJ W GMINIE SZULBORZE WIELKIE

Gmina Szulborze Wielkie jest jedną z gmin powiatu ostrowskiego w woj. mazowieckim powstałym w wyniku podziału administracyjnego kraju po 1 stycznia 1999 roku. Zajmuje obszar około 4675 ha zamieszkały przez ponad 1662 mieszkańców w 17 miejscowościach (17 sołectwach). Gmina Szulborze Wielkie jest położona na wschodzie województwa mazowieckiego. Dominują użytki rolne, stanowiące 75,9% powierzchni gminy, w przeważającej mierze wykorzystywane jako grunty orne (66,1% obszaru gminy).

Tabela nr 2. Stan ludności Gminy Szulborze Wielkie w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Mieszkańcy ogółem	1698	1673	1662
w tym			
Kobiety	834	860	830
Mężczyźni	864	813	792

Źródło: Opracowanie własne Ośrodek Pomocy Społecznej, ewidencja ludności UG Szulborze Wielkie

Punktem wyjścia do kreślenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych pozyskanych od instytucji, które w swojej pracy zajmują się opieką nad dzieckiem i rodziną. Dzięki współpracy w procesie tworzenia diagnozy udało się zgromadzić informacje pozwalające na stworzenie obrazu sytuacji w jakiej się znajdują obecnie rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Szulborze Wielkie. Na ich podstawie zidentyfikowane zostały najważniejsze problemy stanowiące punkt wyjścia do opracowania programu.

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i zawodowym. Istotną rolę zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym. To pracownicy socjalni są pierwszymi osobami, które mają

bezpośredni kontakt z rodziną w środowisku. Przeprowadzając wywiady środowiskowe dokonują diagnozy problemów.

Źródłem poniższych informacji są przede wszystkim sprawozdania i materiały gromadzone w Ośrodku Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim.

Diagnoza lokalna dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim wg stanu na dzień 31 grudnia danego roku.

Tabela nr 3. Najczęstsze przyczyny udzielenia pomocy przez OPS w Szulborzu Wielkim

Powody udzielania pomocy przez OPS w Szulborzu Wielkim	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ogółem	75	206	60	178	79	224
Ubóstwo	35	115	31	94	32	99
Bezrobocie	18	55	14	31	18	54
Niepełnosprawność	14	36	8	17	10	21
Długotrwała lub ciężka choroba	12	23	8	12	12	20
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstw domowego	3	16	2	10	3	14
Potrzeba ochrony macierzyństwa	23	113	18	85	23	108
Alkoholizm	0	0	0	0	1	4
Opuszczenie zakładu karnego	0	0	1	1	0	0
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne OPS w Szulborzu Wielkim

Ustawa o pomocy społecznej wskazuje przykładowy katalog problemów, które uprawniają do świadczeń. Jak wskazuje przedstawiona analiza, najczęstszym powodem

do korzystania przez rodziny ze świadczeń pomocy społecznej jest ubóstwo, niskie dochody, potrzeba ochrony macierzyństwa, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, a także bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Z perspektywy programu szczególnie ważne są dane dotyczące ubóstwa, niskich dochodów, a także bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej kategoria ta występuje łącznie z bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Podejmowanie działań na rzecz rodzin z problemem ubóstwa, niskich dochodów oraz z problemami opiekuńczo – wychowawczymi jest traktowane przez służby społeczne priorytetowo, gdyż w dużej mierze dotyczy najmłodszych mieszkańców gminy, czyli dzieci.

Część dzieci rodzin będących pod opieką Ośrodka Pomocy Społecznej objętych jest pomocą w formie dożywiania w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. W roku 2021 programem objęto 71 uczniów. Łącznie w ramach programu dożywiania, a także w zakresie dożywiania w formie zasiłku celowego i świadczeń rzeczowych udzielono 169 świadczeń.

Tabela nr 4. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	75	206	68	178	79	224
Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	0	0	1	1	1	1
Pomoc państwa w zakresie dożywiania w formie posiłku	38	66	26	49	41	71
Pomoc państwa w zakresie dożywiania w formie zasiłku celowego, świadczeń rzeczowych	14	14	25	25	13	27

Źródło: Opracowania własne OPS Szulborze Wielkie

Rodzina znajduje się w centrum polityki społecznej rządu. Tkwi w niej potencjał, który jest źródłem rozwoju naszego kraju. Ministerstwo podejmuje więc liczne działania z zakresu polityki państwa na rzecz dziecka i rodziny. Jednym z nich są świadczenia rodzinne.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest między innymi od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim i cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej i spełniają wszystkie ustawowe warunki, od których uzależnione jest przyznanie prawa do świadczeń.

Tabela nr 5. Rzeczywista liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych i opiekuńczych w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	Liczba rodzin w 2019 roku	Liczba rodzin w 2020 roku	Liczba rodzin w 2021 roku
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	72	69	66
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka tzw. „Becikowe”	12	9	16
„Za życiem”	0	0	0
Zasiłki dla opiekuna	26	24	24
Zasiłki pielęgnacyjne	634	530	566
Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego	3	3	4

Źródło: Opracowanie własne OPS Szulborze Wielkie

Z rodzin uprawnionych do pobierania świadczeń rodzinnych największą grupę stanowią pobierający zasiłki rodzinne na 2 dzieci, w dalszej kolejności na 1, 3, 4 i więcej dzieci. Najliczniejszą grupę stanowią rodziny o dochodach w granicach do 400 zł miesięcznie, następnie rodziny z dochodem w granicach 400-547 zł, kolejno rodziny z dochodem 547-674 zł miesięcznie na osobę oraz rodziny nie osiągające dochodu w ogóle. Istotne finansowe wsparcie dla matek nigdzie nieubezpieczonych stanowi świadczenie rodzicielskie przyznawane niezależnie od dochodu do czasu ukończenia przez dziecko 1 roku życia oraz zastosowanie mechanizmu „złotówka za złotówkę” dla rodzin, których dochód przekroczył ustawowe kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń rodzinnych.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” - przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny. Należy tu wymienić zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, jednorazowe świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególny uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Budżety domowe rodzin dość poważnie zasilają świadczenia wychowawcze 500+. Program Rodzina 500 plus to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde dziecko, bez kryterium dochodowego od 1 lipca 2019 r. to nawet 6.000 zł netto rocznego wsparcia dla dziecka. Świadczenie wychowawcze to wsparcie długofalowe. Program Rodzina 500 plus to systemowe wsparcie polskich rodzin. Od roku 2022 realizacją tej formy wsparcia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Natomiast program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymają świadczenie bez względu na dochód. Od roku 2021 realizacją tej formy wsparcia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z zapisami ustawowymi wysokości tych świadczeń nie są uwzględniane w dochodzie rodziny ubiegającej się o świadczenia z pomocy społecznej.

Skalę rodzin z Gminy Szulborze Wielkie korzystających z pomocy w latach 2019-2021 w ramach w/w świadczeń obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 6. Świadczenia w Gminie Szulborze Wielkie w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
	Liczba świadczeń	Liczba świadczeń	Liczba świadczeń
Świadczenie 500+	2835	3404	3425
Świadczenie 300+	192	193	-

Źródło: Opracowanie własne OPS Szulborze Wielkie

Kolejną kategorią świadczonej rodzinom z dziećmi pomocy jest wsparcie dla uczniów w ramach pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie jednorazowego stypendium

szkolnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym. Pomoc materialna udzielana jest uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji oraz umożliwienie pokonywania barier dostępu do edukacji wynikającej z trudnej sytuacji materialnej ucznia. Prawo do stypendium szkolnego posiada uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów w rodzinie, a w szczególności, gdy w rodzinie występuje bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, alkoholizm, narkomania lub inne okoliczności uzasadniające pomoc. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Tabela nr 7. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów z terenu Gminy Szulborze Wielkie

Wyszczególnienie	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021
	Liczba uprawnionych uczniów	Liczba uprawnionych uczniów	Liczba uprawnionych uczniów
Jednorazowe stypendium szkolne na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym	34	33	20
Zasiłek szkolny- w przypadku zaistnienia zdarzenia losowego powodującego przejściowo trudną sytuacją materialną ucznia	0	0	0
Razem	34	33	20

Źródło: Opracowanie własne OPS Szulborze Wielkie

Ważnym instrumentem polityki edukacyjnej i integracyjnej oraz wyrównywania szans rozwojowych jest edukacja przedszkolna. Dla dzieci, których rozwój przebiega nieharmonijnie przedszkole jest szansą na wczesne wspieranie rozwoju w sferze poznawczej i społecznej. Edukacja przedszkolna i szkolna w Gminie Szulborze Wielkie realizowana jest w 1 placówce publicznej tj. Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim. Poniższa tabela obrazuje liczbę dzieci w placówce oświaty.

Tabela nr 8. Uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Szulborze Wielkie

Nazwa placówki	Liczba uczniów szkoły podstawowej		
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021
Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim	170	155	144

Źródło: Opracowanie własne OPS Szulborze Wielkie

Placówka oświatowa z terenu gminy ściśle współpracuje z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim. Wspiera ona również rodziny w sferze opiekuńczo-wychowawczej. Jej celem prócz edukacji, która jest jej głównym i priorytetowym zadaniem, jest także wspieranie rodziców w wychowaniu młodego pokolenia. W placówce oświaty realizowany jest szereg przedsięwzięć, programów, akcji profilaktycznych i edukacyjnych, które mają na celu pokazanie młodemu pokoleniu wartości jakimi powinni kierować się w swoim życiu. Bardzo dużo porusza się kwestii dotyczących szkodliwości nadużywania alkoholu, narkotyków jak również neguje się zachowania noszące znamiona przemocy.

Problem przemocy dotyka również rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Szulborze Wielkie niezależnie od wykształcenia, statusu ekonomicznego czy też wykonywanego zawodu. Dlatego tak trudne jest podejmowanie działań mających na celu zdiagnozowanie problemu, jak również tych które mają na celu zatrzymanie zjawiska przemocy. Dodatkowym utrudnieniem w realizacji zadań jest brak współpracy rodzin w zakresie przewyższenia problemów z jakimi przyszło się im zmierzyć. Rodziny dotknięte przemocą otrzymują pomoc i wsparcie w ramach prac *Zespołu Interdyscyplinarnego w Szulborzu Wielkim*. Członkowie Zespołu, będąc równocześnie przedstawicielami: policji, oświaty, ochrony zdrowia, ośrodka pomocy społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wspólnie z osobą, która jest dotknięta przemocą w rodzinie opracowują indywidualny plan pomocy. Działania podejmowane są także wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny w Szulborzu Wielkim został powołany zarządzeniem Wójta Gminy Szulborza Wielkiego, do jego głównych celów należy:

- budowanie lokalnego systemu opieki i wsparcia dla rodziny i dziecka zgodnie z zapisami ustawy;
- wypracowanie standardów współpracy przedstawicieli różnych grup zawodowych i społecznych pracujących i zajmujących się problematyką

przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

W Gminie Szulborze Wielkie podejmowane są interwencje w środowisku w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”, zakres działania obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 9. Niebieska Karta w Gminie Szulborze Wielkie

Uruchomionych przez:	Liczba formularzy „Niebieskich Kart” sporządzonych		
	w 2019 roku	w 2020 roku	w 2021 roku
Ośrodek Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim	0	0	0
Policję	7	19	13
Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Przedstawicieli oświaty	0	0	0
Przedstawicieli ochrony zdrowia	0	0	0
Wniosek do Sądu o wgląd w sytuację rodziny	0	0	1
Liczba zakończonych Niebieskich Kart	2	10	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Szulborzu Wielkim

W roku 2019 odbyło się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego, w roku 2020 odbyło się 6 posiedzeń natomiast w roku 2021 odbyło się 21 posiedzeń. Był to przełomowy rok, ponieważ udało się zamknąć 12 „Niebieskich Kart”. Należy podkreślić, że po zakończeniu procedury „Niebieskiej Karty” prowadzony jest monitoring rodziny.

Mając na uwadze rodzinę musimy spojrzeć na nią szerzej nie ograniczając się tylko do tzw. rodzin dysfunkcyjnych. W obecnej sytuacji demograficznej naszego kraju, mając na uwadze proces starzenia się społeczeństwa, należy podjąć wszelkie działania promujące rodzicielstwo. Jednym z takich działań naszego państwa jest ustanowienie rządowego programu dla rodzin wielodzietnych. W ramach tego programu funkcjonuje ogólnopolska Karta Dużej Rodziny, która przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci do osiemnastego roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Dzieci legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności na czas

jego trwania. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, świadczonych przez instytucje państwowe podległe ministerstwom oraz podmioty prywatne na podstawie pisemnej umowy z Ministerstwem Pracy. Na terenie Gminy Szulborze Wielkie realizatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim.

Tabela nr 10. Karta Dużej Rodziny w gminie Szulborze Wielkie

Karta Dużej Rodziny			
	2019 rok	2020 rok	2021 rok
Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	110	30	21

Źródło: Opracowanie własne OPS w Szulborzu Wielkim.

III. ANALIZA SWOT GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZIN.

Analiza stanowi podstawę do określenia na jakich płaszczyznach życia rodzin należy podjąć działania, aby rodzina prawidłowo funkcjonowała i stanowiła pozytywne środowisko rozwoju młodego człowieka. Wobec tak skomplikowanych i zawiłych problemów wskazane jest zastosowanie pracy socjalnej prowadzonej w celu wprowadzenia i wzmocnienia zmiany.

Podjmując rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jak rozwój cywilizacji. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością, rozczarowaniem. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka (głównie emocjonalne). Coraz bardziej widoczne są różnice pomiędzy bogatymi a biednymi. Najbardziej przez ten stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione „same sobie” podejmują działania dewiacyjne, które prowadzą do niedostosowania społecznego.

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służących do porządkowania informacji. Skupia się ona głównie na odpowiedzi na pytania:

- Czy obecny stan zasobów gminy stanowi silną czy słabą stronę, tzn. czy jest czynnikiem ułatwiającym czy utrudniającym rozwój?

- Jakie szanse i zagrożenia dla gminy płyną z jej kontaktów z bliższym lub dalszym otoczeniem?

Analiza tych czynników pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów. Jakościowa analiza sytuacji rodziny, dziecka i systemu opieki oraz prawdopodobnej przyszłej sytuacji pozwala na ukierunkowanie działań w ten sposób, by sprzyjały one osiągnięciu założonego celu.

Tabela nr 11. Analiza SWOT

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
• Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, uchwalanego corocznie przez Radę Gminy Szulborze Wielkie • Działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Aktywnie działający Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie • Profesjonalizm i aktywna współpraca instytucji wspierających rodzinę (OPS, Policja, Sąd, służba zdrowia, oświata, kościół katolicki) • Dostęp do poradnictwa specjalistycznego m.in. prawnika • Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty • Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny • Wsparcie stypendialne dla dzieci i młodzieży • Liczne oddziaływania profilaktyczne prowadzone we współpracy z placówkami oświaty	• Ubóstwo • Bierna postawa osób i rodzin wobec problemów występujących w ich rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie • Utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (terapeuta, psychiatra, mediator rodziny) – dojazd do miasta powiatowego przy jednoczesnym niechętnym korzystaniu • Brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia • Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetu szkoły/ nauczyciela • Brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie opieki rodziny zastępczej • Ograniczone środki finansowe na realizację założonych programów • Wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów • Brak mieszkań socjalnych

	• Brak zaplecza zabezpieczającego egzekucje egzekucji sprawców przemocy w rodzinie • Brak Poradni Rodzinnej • Niekorzystne prognozy demograficzne
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
• Edukacja rodziców głównie w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczej • Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zadań. • Rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym • Możliwość zatrudnienia asystenta rodziny OPS • Systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez pracowników OPS oraz pracowników służb wspierających rodzinę • Edukacja rodziców, w szczególności poprzez treningi umiejętności rodzicielskich, radzenia sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzania budżetem domowym • Wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę	• Niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów • Zanik więzi i tradycji rodzinnych, „pęd życia” • Wzrost kosztów utrzymania rodzin • Rozpad związków (rozwoły separacje, wyjazdy za granicę) • Zatrudnienie niezgodne z kwalifikacjami, daleko poza miejscem zamieszkania bądź wymagające pełnej dyspozycyjności • Wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, narastająca przemoc • Zaniedbania obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców • Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy” • Uzależnienie członków rodziny od alkoholu, środków odurzających, Internetu • Brak środków finansowych na zatrudnienie pełnoetatowego asystenta rodziny

	• Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej • Wzrost liczby zadań zlecanych samorządom gminnym bez zabezpieczenia środków finansowych • Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży • Epidemia COVID-19 i znaczące ograniczenia z nią związane.
--	---

Źródło: Opracowanie własne OPS w Szulborzu Wielkim

IV. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami działań ujętych w Programie są rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Szulborze Wielkie wychowujące dzieci i przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej, których same nie mogą pokonać, a także rodziny, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej i wyrażają chęć współpracy na rzecz odzyskania opieki nad dzieckiem i jego powrotu do domu rodzinnego. Odbiorcami programu są również rodziny, w których wychowuje się dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

W szczególności Program jest skierowany do:

- rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i niezaradnych życiowo,
- rodzin żyjących w niedostatku materialnym, w tym bezrobotnych,
- rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą,
- rodzin z dziećmi zagrożonymi niedostatkiem społecznym.

Wszystkie dzieci wymagają ochrony ich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny, spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb

rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej, dlatego tak ważny jest rozwój zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

V. CELE PROGRAMU

1. CEL GŁÓWNY:

“Wspieranie rodzin przeżywających trudności, w szczególności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapobieganie dysfunkcjonalności rodzin.”

2. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Zapewnienie wsparcia rodzinom biologicznym w właściwym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich dzieci.
2. Zapewnienie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych jak i rodzinie, w której u dziecka zdiagnozowano ciężkie nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.
3. Umożliwienie powrotu dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.
4. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych szeroko rozumianej kadry pomocy społecznej ukierunkowanej na pomoc dziecku i rodzinie.
5. Zabezpieczanie podstawowych potrzeb bytowych rodzin z dziećmi.
6. Diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin z dziećmi w celu poprawy jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.

VI. REZULTATY PROGRAMU

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia, dla rodziny i dziecka,
- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- przeciwdziałanie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- poprawa i wzrost jakości w zakresie funkcjonowania rodziny,
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Finansowanie trzyletniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Szulborze Wielkie na lata 2022-2024 odbywać się będzie w ramach środków finansowych poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w powołanych na wstępie ustawach oraz środki pozyskane na zadania związane z realizacją programu w formie dotacji celowych z budżetu państwa, dotacji na realizację rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Zakłada się, że spodziewanymi rezultatami realizowanego Gminnego Programu

Wspierania Rodziny w latach 2022-2024 będą:

- poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej względem swoich dzieci, a także przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich;

- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnymi dysfunkcjami, uzależnieniami;
- podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie dostępnych formach wsparcia rodzin przeżywających różnego rodzaju trudności lub nimi zagrożonych;
- rozwijanie współpracy instytucji, organizacji, stowarzyszeń oraz innych podmiotów działających na rzecz wspierania rodzin i dzieci oraz zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw.

VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Program będzie koordynowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Monitoring realizacji Programu będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu informacji w Ośrodku Pomocy Społecznej, jako koordynatora Programu i jednocześnie instytucję wiodącą przy jego realizacji. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Rezultatem monitoringu będzie sprawozdanie roczne przygotowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim w pierwszym kwartale następującego po sobie roku, składane Wójtowi Gminy Szulborze Wielkie.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

IX. ZAKOŃCZENIE

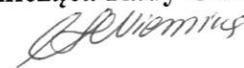
Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Szulborze Wielkie na lata 2022 - 2024 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności rodzin z dziećmi. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami.

W celu osiągnięcia zamierzonych celów w realizację programu będą włączane instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami, wspierają dzieci i rodziny. Wszystkie działania będą skoncentrowane na polepszeniu sytuacji dziecka i rodziny, zwiększeniu poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczeniu patologii społecznej, zminimalizowaniu negatywnych zachowań oraz stworzeniu skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka. Jednocześnie jako działanie niezbędne, będzie prowadzone systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tylko wtedy można zwiększyć szanse rodziny na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności koniecznych do prawidłowego wypełniania swych ról społecznych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego oraz organami administracji rządowej.....	5
Tabela 2. Stan ludności Gminy Szulborze Wielkie w latach 2019-2021.....	7
Tabela 3. Najczęstsze przyczyny udzielenia pomocy przez OPS w Szulborzu Wielkim.....	8
Tabela 4. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą w latach 2019-2021.....	9
Tabela 5. Rzeczywista liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych i opiekuńczych w latach 2019-2021.....	10
Tabela 6. Świadczenia w Gminie Szulborze Wielkie w latach 2019-2021.....	11
Tabela 7. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów z terenu Gminy Szulborze Wielkie.....	12
Tabela 8. Uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Szulborze Wielkie.....	13
Tabela 9. Niebieska Karta w Gminie Szulborze Wielkie.....	14
Tabela 10. Karta Dużej Rodziny w gminie Szulborze Wielkie.....	15
Tabela 11. Analiza SWOT.....	16

Przewodnicząca Rady Gminy

mgr Aneta Niemira